

Staatsexamen VMBO BB

2021

tijdvak 1
woensdag 12 mei
13.30 – 14.30 uur

Maatschappijleer (gemeenschappelijk deel)

College-examen schriftelijk

- 1p 1 Bij maatschappijleer kennen we het begrip 'normen'.
Twee voorbeelden van normen zijn:
A 'je moet op tijd thuis zijn' en 'sportiviteit'
B 'sportiviteit' en 'stoppen voor rood licht'
C 'stoppen voor rood licht' en 'je moet op tijd thuis zijn'
- 1p 2 De manier waarop we omgaan met eten, zoals eten met mes en vork of eten met stokjes, hoort bij:
A een cultuurverschijnsel en een formele norm.
B een formele norm en een groepsnorm.
C een groepsnorm en een cultuurverschijnsel.
- 1p 3 Als iemand zegt dat betrouwbaarheid heel belangrijk is, dan is dit een goed voorbeeld van:
A een belang.
B een norm.
C een waarde.
- 1p 4 Hieronder staan twee stellingen die gaan over normen.
Zijn de volgende stellingen juist of onjuist?
I Regels die in de wet staan gelden voor iedereen.
II Gezondheid is een voorbeeld van een norm.
A Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Stellingen I en II zijn beide juist.
D Stellingen I en II zijn beide onjuist.
- 1p 5 Tijdens onze opvoeding hebben we te maken met normen en waarden.
Welke uitspraak is juist?
A De overheid bepaalt al onze normen en waarden.
B Normen en waarden zijn twee woorden met dezelfde betekenis.
C Normen komen voort uit waarden.
- 1p 6 Je normen en waarden worden beïnvloed door verschillende factoren.
Welke opsomming is **niet** juist?
A opvoeding – religie – werkomgeving
B religie – opvoeding – status
C status – talent – oogkleur

- 1p 7 Maak onderstaande zinnen af met de gegeven woorden.
Wat is de goede volgorde?
Een goede zanger zijn is(nummer)....
Je huiswerk (niet) maken is(nummer)....
Verlegen zijn is(nummer)....
1. geboren
2. aangeleerd
3. zowel geboren als aangeleerd
A 1-3-2
B 2-3-1
C 3-2-1
- 1p 8 Welk gedrag heeft te maken met een aangeboren eigenschap?
A De automobilist stopt voor een rood stoplicht.
B De baby begint te huilen als het honger heeft.
C De jongen koopt een poster van een bekende popster.
- 1p 9 Het socialisatieproces is voor mensen belangrijk.
Zijn de volgende stellingen juist of onjuist?
I Als het socialisatieproces klaar is, dan ben je een heel sociaal mens.
II Het socialisatieproces is een doorlopende ontwikkeling voor mensen.
A Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Stellingen I en II zijn beide juist.
D Stellingen I en II zijn beide onjuist.
- 1p 10 Socialiserende instituties zijn:
A instellingen van de overheid die een sociaal doel hebben.
B plekken waar cultuuroverdracht plaatsvindt.
C situaties waar jongeren heel sociaal met elkaar omgaan.
- 1p 11 Welk verschil mag je in Nederland volgens de grondwet niet maken?
A Verschil in opleiding, inkomen en status.
B Verschil in woning, auto en hoe vaak je op vakantie gaat.
C Verschil in sekse, ras en religie.
- 1p 12 Je maatschappelijke positie is afhankelijk van verschillende factoren.
Welke combinatie is de juiste?
A kennis, macht, aantal
B kennis, macht, geld
C kennis, aantal, functie

- 1p 13 Zijn de volgende stellingen juist of onjuist?
- I In Nederland staat je plek op de maatschappelijke ladder bij de geboorte al vast.
 - II Mensen die hoog staan op de maatschappelijke ladder hebben vaak veel macht.
- A** Alleen stelling I is juist.
 - B** Alleen stelling II is juist.
 - C** Stellingen I en II zijn beide juist.
 - D** Stellingen I en II zijn beide onjuist.
- 1p 14 Hieronder staan een aantal problemen. Wat is een duidelijk voorbeeld van een maatschappelijk probleem?
- A** Onze rugbywedstrijd van aanstaande zaterdag is al weer afgelast.
 - B** Sommige leerlingen van klas 4c komen vaak te laat in de eerste les.
 - C** Steeds meer jongeren in Nederland krijgen te maken met overgewicht.
- 1p 15 Een kenmerk van een maatschappelijk probleem is dat er verschillende meningen over zijn. Welke twee van de onderstaande voorwaarden voor een goede mening zijn juist?
- 1. Dat je met een oplossing komt voor het probleem.
 - 2. Dat je het probleem van verschillende kanten bekijkt.
 - 3. Dat je de feiten van het probleem kent.
 - 4. Dat je je mening zelf hebt bedacht.
- A** Voorwaarde 1 en 2 zijn juist.
 - B** Voorwaarde 1 en 3 zijn juist.
 - C** Voorwaarde 1 en 4 zijn juist.
 - D** Voorwaarde 2 en 3 zijn juist.
- 1p 16 Maatschappelijke problemen raken altijd heel veel mensen. Wie moeten maatschappelijke problemen proberen op te lossen?
- A** de burgers
 - B** de koning en de koningin
 - C** de minister-president en zijn ministers
- 1p 17 Zijn de volgende stellingen juist of onjuist?
- I De sociale media beïnvloeden het gedrag van jongeren.
 - II Jongerenculturen beïnvloeden de sociale media.
- A** Alleen stelling I is juist.
 - B** Alleen stelling II is juist.
 - C** Stellingen I en II zijn beide juist.
 - D** Stellingen I en II zijn beide onjuist.

- 1p 18 In de rol van beroemdheid heeft een zanger veel macht.
Is deze macht formeel of informeel?
- A Door zijn talent kan hij veel mensen beïnvloeden, dus formeel.
 - B Door zijn talent kan hij veel mensen beïnvloeden, dus informeel.
 - C Zijn macht is vastgelegd in zijn functie, dus formeel.
- 1p 19 Zijn de volgende stellingen juist of onjuist?
- I Greenpeace is een goed voorbeeld van een belangenorganisatie.
 - II Een vakbond is geen goed voorbeeld van een actiegroep.
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Stellingen I en II zijn beide juist.
 - D Stellingen I en II zijn beide onjuist.
- 1p 20 In artikel 1 van de Nederlandse Grondwet staat: “Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.”
Discriminatie is niet toegestaan. Wat betekent dit?
- A Discriminatie is een belangrijke waarde.
 - B Discriminatie is niet toegestaan, maar ook niet echt verboden.
 - C Discriminatie is strafbaar.

Tekst 1

Geen zakgeld en niet op vakantie

Je staat er misschien niet zo bij stil, maar in Nederland groeien ruim 350.000 kinderen op in armoede. Onder de naam ‘Alliantie Kinderarmoede’ werken negentig bedrijven aan een oplossing voor dit probleem.

Ze merkte dat ze anders opgroeide dan veel van haar klasgenoten. Fiona zegt: “We gingen bijna nooit shoppen, we droegen veel tweedehandskleding. Ook een smartphone zat er niet in. Toen ik naar de middelbare school ging, kreeg ik een hele oude telefoon, zodat ik kon bellen als er iets was”.

Sinds twee jaar gaat het beter. Fiona: “Mijn moeder heeft een opleiding afgerond en heeft nu een goede baan. Vorig jaar konden we voor het eerst op vakantie. Ik verdien nu zelf ook geld. Naast mijn stage werk ik in een biologische groentewinkel”.

Vrij naar: 7days, Sandra van der Wiel

De vragen 21 t/m 25 hebben betrekking op tekst 1

- 1p **21** Sommige mensen hebben genoeg geld om een paar keer per jaar op vakantie te gaan, anderen kunnen niet één keer op vakantie. Dit noemen we:
- A** het socialisatieproces.
 - B** identificatie.
 - C** sociale ongelijkheid.
- 1p **22** Kinderarmoede staat in Nederland regelmatig op de politieke agenda. Wat bedoelen we met de politieke agenda?
- A** Dat politici aandacht besteden aan het probleem.
 - B** Dat politici het probleem niet groot genoeg vinden om erover te praten.
 - C** Dat politici een keer per jaar over het probleem discussiëren.
- 1p **23** Dat kinderen op de middelbare school een smartphone hebben, vinden we zo vanzelfsprekend dat we het een ongeschreven regel kunnen noemen. Wat bedoelen we met een ongeschreven regel?
- A** Een regel die het parlement heeft bedacht, maar die nog niet officieel is vastgelegd in de wet.
 - B** Een wet die al heel lang bestaat, maar die niemand meer opvolgt.
 - C** Een gedragsregel die niet is vastgelegd, maar waar bijna iedereen zich aan houdt.
- 1p **24** Welke van de onderstaande stellingen zijn juist of onjuist?
- I De moeder (in tekst 1) heeft een opleiding afgerond en heeft nu een goede baan, daardoor is ze gestegen op de maatschappelijke ladder.
 - II Stijgen (en dalen) op de maatschappelijke ladder noemen we ook wel sociale mobiliteit.
- A** Alleen stelling I is juist.
 - B** Alleen stelling II is juist.
 - C** Stellingen I en II zijn beide juist.
 - D** Stellingen I en II zijn beide onjuist.
- 1p **25** Stel dat er een nieuwe wet moet komen om te zorgen voor betere armoedebestrijding in Nederland. Wie beslist uiteindelijk of die wet er ook echt komt?
- A** de ambtenaren
 - B** de koning
 - C** de regering
 - D** het parlement

Tekst 2

Kamervoorzitter Arib: veel klachten over appende Kamerleden

De meeste mails die ze ontvangt zijn van mensen die debatten volgen en zich verbazen over het smartphonegebruik. Ook Arib ergert zich aan Kamerleden die grote delen van het debat doorbrengen op hun telefoon.

Even een appje sturen naar een collega, een tweetje over het debat plaatsen, maar ook even een potje Candy Crush (een spelletje) spelen: tijdens de debatten en vergaderingen in ons parlement zijn vier op de tien parlementariërs bezig met hun telefoon.

'Fractie van Aandacht' wil dat de Tweede Kamer de regels aanscherpt. "Kamerleden vertegenwoordigen zo'n 70.000 mensen per persoon", zegt de organisatie. "Hun werk is veel te belangrijk om zo makkelijk te verspelen aan de smartphone." Smartphonegebruik in de vergaderzalen verbieden is in ieder geval geen optie, zegt Arib. "Ook contact met medewerkers en het lezen van stukken gebeurt tegenwoordig op de telefoon." Maar het wekt wel een ongeïnteresseerde indruk.

De groep 'Fractie van Aandacht' zegt: "Kamerleden, het zijn net mensen. En net als de rest van Nederland, zijn ook zij vaak afgeleid door hun smartphone. Zelfs tijdens werk. Hun aandacht is echter onmisbaar."

Vrij naar: www.telegraaf.nl

De vragen 26 t/m 35 hebben betrekking op tekst 2

- 1p 26 Welke bewering over Tweede Kamerleden zijn waar?
- A Zij stellen wetten vast en er zijn 150 leden.
 - B Ze controleren de ministers en er zijn 75 leden.
 - C Ze zijn verantwoordelijk voor het beleid en er zijn 150 leden.
- 1p 27 In tekst 2 staat 'dat de voorzitter zich ergert aan Kamerleden die grote delen van een debat doorbrengen op hun telefoon'. Welke waarde past hierbij?
- A bescheidenheid
 - B respect
 - C stoerheid

- 1p 28 In tekst 2 staat: "Ook contact met medewerkers en het lezen van stukken gebeurt tegenwoordig op de telefoon."
Zijn de volgende stellingen juist of onjuist?
- I Wat we normaal en/of niet normaal vinden in een cultuur is afhankelijk van de groep waar je bij hoort.
 - II Wat we normaal en/of niet normaal vinden in een cultuur komt door socialisatie.
- A** Alleen stelling I is juist.
 - B** Alleen stelling II is juist.
 - C** Stellingen I en II zijn beide juist.
 - D** Stellingen I en II zijn beide onjuist.
- 1p 29 Waarom klagen veel mensen over het telefoongebruik van Kamerleden?
Reden 1: hun telefoongebruik is slecht voor hun functioneren.
Reden 2: hun telefoongebruik is slecht vanwege hun voorbeeldfunctie.
Welk antwoord geeft de juiste reden(en)?
- A** Alleen reden 1.
 - B** Alleen reden 2.
 - C** Reden 1 en 2.
- 1p 30 De groep 'Fractie van Aandacht' is het best te vergelijken met:
- A** een actiegroep, omdat ze tot openbare actie oproepen.
 - B** een belangengroep, omdat ze druk willen uitoefenen op de Tweede Kamerleden.
 - C** een politieke partij, omdat ze zich met de Tweede Kamer bemoeien.
- 1p 31 In tekst 2 is sprake van een belangentegenstelling. Welke?
- A** Het belang van de 'Fractie van Aandacht' tegenover het belang van de Kamervoorzitter.
 - B** Het belang van de Kamerleden tegenover het belang van de 'Fractie van Aandacht'.
 - C** Het belang van de Kamervoorzitter tegenover het belang van de Kamerleden.
- 1p 32 Door het telefoongebruik van Kamerleden tijdens het debat ter discussie te stellen, hebben we te maken met:
- A** een maatschappelijk probleem.
 - B** een persoonlijk probleem.
 - C** gedrag dat gekopieerd is van de jongerencultuur.

- 1p **33** Welke onderstaande stellingen zijn juist of onjuist?
- I Het machtsmiddel 'lichamelijke kracht' hoort niet thuis in de Nederlandse politiek.
 - II Machtsmiddelen van de Tweede Kamerleden (uit tekst 2) zijn functie en geld.
- A** Alleen stelling I is juist.
 - B** Alleen stelling II is juist.
 - C** Stellingen I en II zijn beide juist.
 - D** Stellingen I en II zijn beide onjuist.
- 1p **34** Wat zijn Tweede Kamerleden?
- A** leden van de ministerraad
 - B** gekozen volksvertegenwoordigers
 - C** mensen die werken voor de koning
- 1p **35** Oorzaak en gevolg.
- Oorzaak: smartphonegebruik door Tweede Kamerleden tijdens het debat.
Wat is het gevolg?
- Gevolg 1: de Tweede Kamerleden zijn (digitaal) afgeleid.
Gevolg 2: één Tweede Kamerlid spreekt namens 70.000 stemmers.
Gevolg 3: er zijn klachten van burgers.
Gevolg 4: hun aandacht is onmisbaar.
- Welke twee gevolgen zijn juist?
- A** gevolg 1 en 2
 - B** gevolg 1 en 3
 - C** gevolg 2 en 3
 - D** gevolg 3 en 4